

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

ADALET ALANI

CEZA HUKUKU UYGULAMALARI

Ankara, 2018

- Bu bireysel öğrenme materyali, mesleki ve teknik eğitim okul / kurumlarında uygulanan çerçeve öğretim programlarında yer alan kazanımların gerçekleştirilmesine yönelik öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmıştır.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	2
1. CEZA HUKUKU İŞLEMLERİ	2
1.1. Ceza Kavramı ve Tanımı	2
1.1.1. Ceza Hukuku'nun Türleri	5
1.2. Ceza Hukukuna Hakim Olan İlkeler	6
1.2.1. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi	6
1.2.2. Kusursuz Suç ve Ceza Olmaz İlkesi	9
1.2.3. Ceza Sorumluluğunun Şahsiliği	9
1.2.4. Adalet ve Kanun Önünde Eşitlik	9
1.2.5. Tek Fiile Tek Ceza İlkesi	10
1.3. Ceza Kanununun Sınırlılıkları	10
1.3.1. Hâkimin Takdir Yetkisi	10
1.3.2. Kıyas Yasağı	11
1.4. Suç Kavramı ve Unsurları	12
1.4.1. Suç Hakkında Genel Bilgiler	12
1.4.2. Suçun Unsurları	13
1.5. Suçlu ve Suçun Ortaya Çıkış Biçimleri	14
1.5.1. Suçlu	14
1.5.2. Suçun Ortaya Çıkış Biçimleri	14
1.6. Suçun Hukuki Sonuçları	18
1.6.1. Ceza	18
1.6.2. Güvenlik Tedbirleri	20
UYGULAMA FAALİYETİ	24
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	25
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	27
2. SUÇ TÜRLERİNE İLİŞKİN İŞLEMLER	27
2.1. Suç ve Suçun Ortaya Çıkış Nedenleri	27
2.1.1. Suç Kavramı ve Tanımı	27
2.1.2. Suçun Ortaya Çıkış Sebepleri	28
2.2. Suç Türleri	29
2.2.1. Hareketin Sayısına Göre Suçlar	29
2.2.2. Hareketin Süresine Göre Suçlar	29
2.2.3. Hareketin Şekline Göre Suçlar	30
2.2.4. Sonucun Zarar mı Tehlike mi Olduğuna Göre Suçlar	30
DEĞERLER ETKİNLİĞİ	32
UYGULAMA FAALİYETİ	34
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	35
MODÜL DEĞERLENDİRME	36
CEVAP ANAHTARLARI	39
KAYNAKÇA	41

AÇIKLAMALAR

ALAN	Adalet
DAL	İnfaz Koruma
MODÜLÜN ADI	Ceza Hukuku Uygulamaları
MODÜLÜN SÜRESİ	80/50
MODÜLÜN AMACI	Bireye, öğrenciye; ceza hukuku uygulama işlemleri ile ilgili bilgi ve becerileri kazandırmaktır.
MODÜLÜN ÖĞRENME KAZANIMLARI	1. Ceza Hukuku'na ait işlemleri yapabileceksiniz. 2. Suç türlerine ilişkin işlemleri yapabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Konuyla ilgili ders kitapları, yardımcı kaynaklar ve bilgisayar bağlantısının bulunduğu bir ortam Donanım: Kırtasiye malzemeleri, bilgisayar ve ağ bağlantısı
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Bireysel öğrenme materyali içinde yer alan ve her öğrenme faaliyetinden sonra verilen ölçme araçları ile kendinizi değerlendirebileceksiniz.

GİRİŞ

Sevgili Öğrencimiz,

Hukuk kurallarını insanlar oluşturduklarına göre bu yolla kurulan sistemin de insanı ve onun haklarını ön plana alan ilkeleri içermesi gerekir. Bunu yapmayan bir hukuk sisteminin çağdaş, demokratik ve insan haklarına saygılı olduğundan söz edilemez. Uluslararası sözleşmeler ve demokratik anayasal kurallar, yasa koyucunun bu alandaki takdir hakkının sınırlarıdır.

Devlet, kuralların ihlal edilip edilmediğini araştırırken bireysel özgürlüklerin zarara uğratılması ihtimalini en aza indirmekle yükümlüdür. Devlet bu görevini yerine getirirken bunu, yasalar özellikle Ceza ve İnfaz Yasaları ile sağlamaya çalışır. Bu yasaların iyi bilinmesi, adli yardımcı hizmetler yapan personelin de işlerini kolaylaştıracak, devletin bu işlerini gerçekleştirmesine de büyük bir katkı sağlayacaktır.

Sizlerin mesleki hayatınızda iş ve işlemlerinizi Ceza Hukuku ve uygulamalarına ait temel kavramlarını bilerek yürütmeniz, işlerinizin daha sağlıklı olması ve temel hürriyetlerin daha teminatlı olarak sağlanması anlamına gelir. Ayrıca bu bireysel öğrenme materyali ile kazanacağınız bilgi ve beceriler, çalıştığınız kurumlarda aranılan nitelikte elemanlar olmanızı sağlayacak ve bu konuda sizlere kariyer yapma imkânı sunacaktır.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

ÖĞRENME KAZANIMI

Ceza Hukuku ile ilgili temel kavramları bilip Ceza Hukuku'na ait işlemleri yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Ceza kavramını araştırınız.
- Ceza Hukuku'nun kaynakları hakkında bilgi notu hazırlayınız.
- Adliyeye gidip ceza mahkemesi hakkında araştırma yapınız.

1. CEZA HUKUKU İŞLEMLERİ

1.1. Ceza Kavramı ve Tanımı

Ceza, ancak kanunla konulabilen, kişiyi birtakım haklardan mahrum eden ve tüm topluma ibret verici olan bir müeyyidedir. Acı veren, korkutucu olan, failin işlemiş olduğu bir suçtan dolayı yargısal bir kararla hükmolunan ceza, failin hatasından ders alması amacıyla verilir.

Bir toplumda, toplumun koymuş olduğu kurallara uygun hareket etmeyerek toplumun düzenini bozan kişiler bulunabilir. Fakat bilindiği üzere hukuk kurallarının ayırıcı özelliklerinden birisi, bunların devlet gücü ile desteklenmiş olmasıdır. Hukuk kurallarına aykırı hareket edenlerin bu eylemleri ile toplum bazen o kadar şiddetli bir şekilde bozulur ki düzen bozucu hareketlerde bulunanların ceza yaptırımına çarptırılması gerekir.

Ceza Hukuku Hakkında Genel Bilgiler

Suç teşkil eden fiil ile buna uygulanacak yaptırımı belirleyen hukuk kurallarının tamamına “ Ceza Hukuku” denir. Ceza Hukuku dalını diğer hukuk dallarından ayırt etmeye yarayacak en önemli özellik, bu hukuk dalında kurallara aykırılığın yaptırımlarının, hürriyete ve mallara ilişkin mahrumiyetleri gerektiren ve ceza adı verilen yaptırımlardan oluşmasıdır. Ceza Hukuku, Kamu Hukuku'nun bir dalıdır. Ceza Hukuku birtakım normlar koyar ve bunlara tüm bireylerin uymasını ceza tehdidi altında emreder.

Genel ve Özel Ceza Hukuku olarak ikiye ayrılır (Ceza genel ve ceza özel olarak da ifade edilmektedir).

Genel Ceza Hukuku'nun konusu suç kavramının maddi ve manevi unsurlarıyla tanımı, ceza hukukuna hakim olan genel ilkeler, ceza kavramının tanımı, suç ortadan

kaldıran nedenler, cezayı azaltan ve ortadan kaldıran nedenler gibi bütün suçlar için geçerli olan ilke ve teorilerdir.

Özel Ceza Hukuku'nun konusu ise ülkenin kanunlarına göre suç sayılan eylemlerin neler olduğu, bunların kapsam ve sınırları, birbirlerinden ayrılan yönleri ile bu suçlara öngörülen cezalardır.

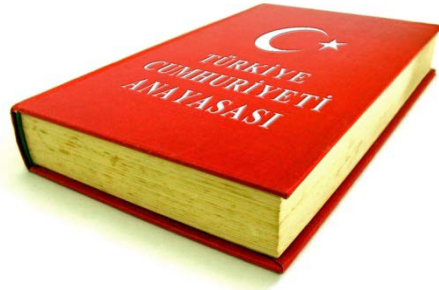
Ceza Hukuku, geniş anlamda ceza yargılaması usulünü de içerirken dar anlamda ceza yargılaması Ceza Hukuku'nun dışında kalır.

Şekil 1.1: Ceza Hukuku'nun kaynakları

➤ **Anayasa**

Suç ve ceza, bireylerin hak ve hürriyetlerini sınırlayan kavramlar olduğu için Ceza Hukuku'nun temel ilkeleri Anayasa'da yer alır. Ceza Hukuku'nun genel çerçevesini Anayasa çizer. Kanun koyucu, ancak bu çerçeve kapsamında ve Anayasa'da gösterilen biçimde suç ve ceza koyabilir.

Fotoğraf 1.1: T.C. Anayasa kitabı

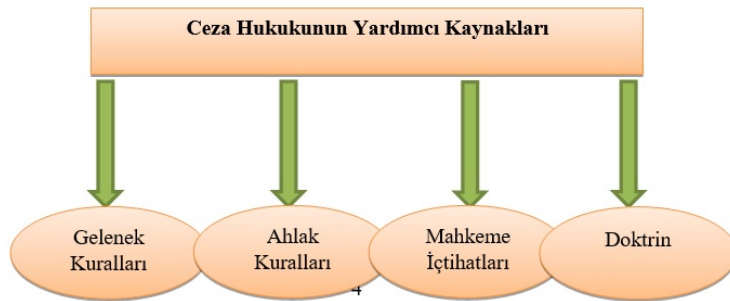
➤ **Kanun**

Ceza Hukuku'nun başlıca kaynağı, kanundur. Kanunsuz suç ve ceza olmayacağı Anayasa'da yer alan ilke olduğundan, Ceza Hukuku'nun kanunlara dayanması gerekir.

➤ **Uluslararası Antlaşmalar**

Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar, kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasa'ya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz.

(Ek cümle: 7.5.2004–5170/7. madde) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır (AY 90/5. madde).

Şekil 1.2: Ceza Hukuku'nun yardımcı kaynakları

Gelenek kuralları

Sürekli tekrarlanan ve toplumda, uyulmasının zorunlu olduğu inancı yerleşmiş olan kurallara “gelenek kuralları” denir. Söz gelimi, hakaret suçlarında söylenen söz veya bulunulan davranışın küçük düşürücü olup olmadığı gelenek kurallarına göre tayin edilir.

Ahlak kuralları

Ahlak kuralları insanın, iyi hareket etmiş olmak, bizzat kendisinin ve diğer kişilerin insanlığına saygı göstermek için uymak zorunluluğunu hissettiği davranış kurallarıdır. Ahlak kuralları, Ceza Hukuku kuralları gibi toplumda düzeni sağlayan kurallardır. Suçların çoğu, aynı zamanda ahlaka aykırı eylemlerdir.

Mahkeme içtihatları

İçtihat, mahkemelerce verilen kararlardan doğan objektif hukuktur. Suç yaratan kanunun hükmü genel, soyut ve ortaktır. Uygulamada ortaya çıkan olaylar karşısında hâkimler bu soyut hükümleri uygulayarak kanuna anlam verirler. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararları, benzer hukuki konularda Yargıtay genel kurullarını, Yargıtay dairelerini ve adliye mahkemelerini bağlar (Yargıtay K. 45/5. madde).

Doktrin

Doktrin, hukuki konularda bilimsel araştırma yapan hukuk bilimi mensuplarının ileri sürdükleri görüşlerden oluşur.

1.1.1. Ceza Hukuku'nun Türleri

Baskıcı ceza hukuku

Mutlakıyetçi düzenlerdeki Ceza Hukuku'dur. Bu tip düzenlerde Ceza Hukuku, hükümdarın despotizminin, aşırı iktidarının bir aracı olarak işlev görüyordu. Bu tür Ceza Hukuku, modern zamanlarda da, daha az mutlakıyetçi olmayan totaliter tipteki düzenlerde ortaya çıkmaktadır. Nitekim öz ve amaç yönünden farklılık gösterebilir bile bu tip düzenlerin hepsinde, Ceza Hukuku, bu hukuk kadar etkili olan Polis Hukuku ile birlikte, resmî doğruyu veya devletin doğru kabul ettiğini, düşünce ayrılıklarına karşı korumanın, politik alt etmenin ve iktidarı korumanın aracı olarak kullanılmaktadır.

Ayrıcalıklı ceza hukuku

Sosyal sınıflar arasındaki derin, fiili veya hukuki ayrıcalıklar üzerine dayandırılan ve bireyci liberal tipteki demokrasilerin hakim olduğu toplumlara özgü bir ceza hukukudur.

Fransız ihtilalinin etkisiyle mutlakiyetçi devletten, yegâne gerçeklik olarak bireyi kabul eden ve sosyal grupları sadece bireylerin toplamı olarak anlayan liberal devlete geçiş, Baskıcı Ceza Hukuku'ndan Ayrıcalıklı Ceza Hukuku'na geçişin de başlangıcı olmuştur.

Bu Ceza Hukuku, mutlakiyetçi devletin baskıcı tipinden uzaklaşmış ve ilan edilen işlevi özgürlükleri korumak olmasına rağmen, karşıt sosyal çıkarların çatıştığı durumlarda ekonomik yönden daha güçlü olanın çıkarını korumaya güçsüz olanın zararına hizmet etmektedir. Dolayısıyla bu Ceza Hukuku, eşit olmayanlar arasında eşitliği ve özgürlüğü sağlamaktan çok, eşitler arasındaki eşitliği ve özgürlüğü garanti altına almaktadır.

Özgürlükçü ceza anlayışı

Mağdura ve suçluya, sosyal savunmaya ve özgürlüklere ilişkin şartların dengeli bir sentezini sağlayarak bir yandan özel ve kamusal süljelerin saldırılarına karşı vatandaşların temel haklarını, sosyal menfaatleri, demokratik kurumları, yani uygar bir biçimde birlikte yaşamak için gerekli olan şartların bütününe korur. Öte yandan da bireylere hukuki kesinlik ve eşitlik sağlayarak tarafların aleti haline gelmeyecek ve adli keyfilikleri önleyecek şekilde oluşturulan bir Ceza Hukuku'dur.

Böyle bir Ceza Hukuku; özgürlükleri belli bir tarihi dönemdeki insan düşüncesinin idrak edebildiği kadarıyla koruyan ve insanın kurtuluşu gibi tam olarak gerçekleştirilemeyen, ancak takip edilmesi, arkasından koşulması gereken bir idealdir.

1.2. Ceza Hukukuna Hakim Olan İlkeler

1.2.1. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi

Suç adı verilen insan davranışının ve bunun karşılığında uygulanacak yaptırımın ancak yasa ile belirlenmesini öngören ilkedir. Yasallık ilkesi ilk kez 1876'da Kanuni Esasi ile düzenlenmiştir.

Fotoğraf :1.2: Suçta ve cezada kanunilik

Fotoğraf 1.3: Kanuni dayanaklar

Kanunilik ilkesinin beş adet sonucu vardır. Bunlar:

Belirlilik

Bir eylemden dolayı herhangi bir kimsenin cezalandırılabilmesi için o eylemin açık ve seçik bir biçimde yasada suç olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Hangi eylemin suç olduğu açık bir biçimde yasada yazmalıdır. Nitekim TCK'nin 2. maddesine göre kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Yasa koyucu ceza kanunlarında belirsiz ve elastik kavramlar kullanmaktan kaçınmalıdır. Ceza yasaları açık ve net olmalıdır.

Aleyhe kanunun geçmişe yürütülmesi yasağı

Kişinin suç sayılan eyleminden sonra yürürlüğe giren ve durumunu ağırlaştırın yasalar aleyhe yasadır. Eylemin işlenmesinden sonra yürürlüğe giren yasa failin durumunu önceki yasaya göre daha da ağırlaştırıyorsa yani failin aleyhine ise fail hakkında sonradan yürürlüğe giren yasa hükümleri uygulanamaz.

TCK'nin 7. madde, 1. fıkrasına göre: “*İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. İşlendikten sonra yürürlüğe giren kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı da kimse cezalandırılmaz ve hakkında güvenlik tedbiri uygulanamaz. Böyle bir ceza veya güvenlik tedbiri hükmolünmüşsa infazı ve kanuni neticeleri kendiliğinden kalkar.*”

Türk Ceza Kanunu'nun 7. maddesi, 2. Fıkrasına göre ise “*Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur.*”

Kıyas yasağı

Kıyas bir hukuk boşluğunun benzer kurallar yardımıyla doldurulmasıdır. Ceza Hukuku açısından açıkça suç olarak düzenlenmeyen bir eylemin suç olarak düzenlenmiş başka bir eyleme benzetilerek cezalandırılması ya da failin ceza sorumluluğu ile ilgili kurallarda boşluk bulunması halinde benzer kurallardan yararlanılması kıyastır. Ancak TCK m.2/3 uyarınca: “*Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz.*” Bu sebeple suç ve ceza içeren hükümlerin uygulanmasında ve yorumlanmasında kıyas mutlak olarak yasaktır. Kıyas failin lehine ya da aleyhine olsun yasaktır.

Ceza Hukuku’nda kıyas ile birlikte kıyasa yol açacak şekilde geniş yorum yapılması da yasaktır. Ancak kıyasa yol açmayacak surette yorum yapmak mümkündür ve hatta gereklidir de. Kanunun somut olaya uygulanması için yorumlanması gerekmektedir. Bu sebeple yasak olan kıyasa yol açacak biçimde geniş yorum yapılmasıdır.

İdarenin düzenleyici işlemlerle suç oluşturması ve hürriyet bağlayıcı ceza vermesi yasağı

İdare Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ve yönetmelik gibi işlemlerle suç oluşturamaz ve ceza veremez. Türk Ceza Kanunu’nun 2. maddesine göre: “*İdarenin düzenleyici işlemleri ile suç ve ceza konulamaz.*”

Kanun Hükmünde Kararnameler ile (Olağan Dönem Cumhurbaşkanlığı kararnamesi) temel haklar, kişi hak ve ödevleri ve siyasal hak ve ödevler konusunda düzenleme yapılamaz. Suç ve ceza koymak ise temel haklar ve kişi hak ve ödevleri bölümünde yer alan bir konudur. Bu sebeple olağan dönem Cumhurbaşkanlığı kararname’leri ile suç ve ceza konulamaz.

Anayasa’nın 38. Maddesine göre: “Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanun ile konulur.”

Örf adete dayanarak suç oluşturma ve ceza verme yasağı

Ceza Hukuku’nda örf adete dayanılarak suç oluşturulamaz, ceza verilemez. Kişi neyin suç olduğunu kolayca öğrenebilmelidir. Oysa örf adet yazısız kurallar olduğu için bireylerin sağlıklı bir bilgi edinebilmesi güçtür. Türk Ceza Kanunu’nun 2. maddesine göre: “*Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz.*”

Örf adet kuralları, yasa hükümlerinin somut olaya uygulanmasında rol oynar. Örneğin, alenen hayasızca hareketler suçundaki (TCK m.225) *teşhircilik* kavramının anlamı veya hakaret suçunda (TCK m.125 vd.) *hakaret* kavramının anlamları örf ve adetten yararlanılarak belirlenir.

1.2.2. Kusursuz Suç ve Ceza Olmaz İlkesi

Failin suç oluşturan bir eylemi gerçekleştirmesinde kusuru olmadıkça ceza yaptırımına maruz kalmayacağını ifade eden ilkedir. Kusur: Bir eylemin isnat kabiliyeti bulunan bir kimse tarafından bilerek ve isteyerek ya da en azından bilerek yapmasıdır. Bilmeden ya da istemeden yapılan bir hareketten dolayı kimse cezalandırılmaz.

Bu ilkenin üç önemli sonucu vardır:

Kusursuz bir fiilden dolayı kimse cezalandırılmaz.
Ceza, failin kusurunun derecesini aşamaz.
Ceza, failin hak ettiğiinden az olamaz.

1.2.3. Ceza Sorumluluğunun Şahsiliği

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 20. maddesine göre. “*Ceza sorumluluğu şahsidir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz. Tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımı uygulanamaz. Ancak suç dolayısıyla kanunda öngörülen güvenlik tedbiri niteliğindeki yaptırımlar saklıdır.*”

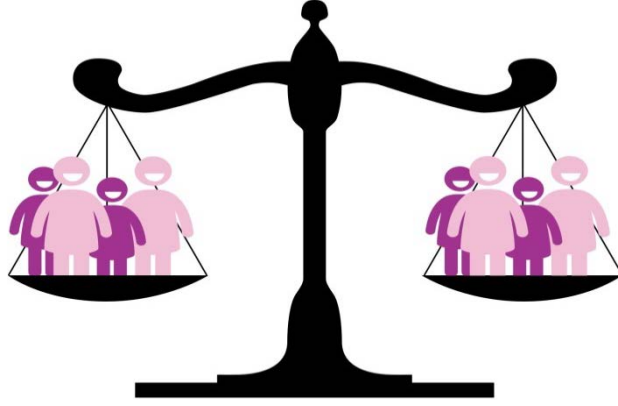
Bu hüküm uyarınca ceza sorumluluğunun kişisel olduğu ve hiç kimsenin bir başkasının işlemiş olduğu fiil nedeniyle sorumlu olamayacağı ortaya konulmuştur. Bu maddede tüzelkişiler hakkında güvenlik tedbirlerinin ilgili maddede belirtilmek kaydıyla uygulanabileceğine ilişkin hükme de yer verilmiştir.

Tüzel kişilere ceza verilemez. Ancak tüzel kişiler hakkında eşya müsaderesi, kazanç müsaderesi ve faaliyetin durdurulması (Faaliyet izninin iptali sadece tüzel kişilere has bir güvenlik tedbiridir.) güvenlik tedbirlerine müracaat edilebilir. Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanabilmesi için her suç tipinde ayrıca bu durumun belirtilmesi gerekmektedir.

1.2.4. Adalet ve Kanun Önünde Eşitlik

Suç işleyen kişi hakkında işlenen eylemin ağırlığı ile orantılı olarak ceza ve güvenlik tedbirine hükmedilmesine adalet ilkesi adı verilir. Türk Ceza Kanunu'nun 3.maddesinde: “Suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığı ile orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükmlenir.” denilerek adalet ilkesine yer verilmiştir.

Ceza yasasının uygulanmasında kişiler arasında din, dil, ırk ya da sair herhangi bir sebeple ayırım yapılmamasına ise eşitlik ilkesi adı verilmektedir. Bu durum Türk Ceza Kanunu'nun 3. madde hükmü ile düzenlenmiştir. Şöyle ki: “*Ceza Kanununun uygulamasında kişiler arasında ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, siyasal veya diğer fikir yahut düşünceleri, felsefi inanç, milli veya sosyal köken, doğum, ekonomik ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılamaz ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınamaz.*”

Resim 1.1: Adaletin sembolü terazi

1.2.5. Tek Fiile Tek Ceza İlkesi

Failin işlemiş olduğu bir fiil nedeniyle tek bir ceza verilmesi, bir suçta bir ceza şeklinde formüle edilen ilkedir. Bu ilke uyarınca yargılama yapılarak hüküm verilen bir konu hakkında yeniden yargılama yapılamaması gerekir. Bu ilkenin yurt dışında işlenen suçlarla ilgili istisnaları vardır. Uluslararası suçlarda bu ilkeye geçerlilik tanınmamıştır. Örnek olarak uyuşturucu madde imal veya ticaret suçu sayılabilir.

Bir kimse yurt dışında yargılansa ve hüküm verilse dahi bazı hallerde Türkiye’de tekrar yargılanmaktadır. Ancak kişi, ikinci kez yargılansa dahi, kişinin yurt dışında olsa bile maruz kaldığı bütün özgürlük kısıtlamaları cezadan mahsup edilecektir.

1.3. Ceza Kanununun Sınırlılıkları

Ceza Hukuku’nda da her alanda olduğu gibi sınırlılıklar bulunmaktadır. Bunların en belli başlı olanları ise takdir yetkisi ve kıyas yasağıdır.

1.3.1. Hâkimin Takdir Yetkisi

Takdir hakkının kelime anlamına baktığımızda “yasaların, yaşamın bütün olaylarını düzenlemeleri olanaksız olduğundan, bazı somut olaylar karşısında, yetkililere verilen serbestlik örneğin, ceza yargılamasında yargıca tanınan takdir yetkisi, yargıcın bir şeyi uygun şekilde değerlendirme hakkı” anlamına geldiğini görürüz.

Hukuk kuralları genel nitelikli kurallardır. Kurallar ne kadar ayrıntılı düzenlenirse düzenlensin, her olayın gerçekleşme biçimi ve ilgililerin o olaya has koşullarını dikkate alacak kurallar yapılması mümkün değildir. Hatta böyle bir çabayla gerçekleşmesi muhtemel bütün olayların her türlü ayrıntısının düzenlenmesi, olumsuz sonuçlar doğurmaya adaydır. Dolayısıyla kurallar çoğunlukla uygulayıcının somut sorunla ilgili kuralda açıkça dile getirilmeyen kararlar almasını gerektirir. Bu durum, hâkimin takdir yetkisi olarak adlandırılır.

Takdir yetkisinin yargıca tanınma nedenleri

Hiçbir yasa metni doğmuş veya doğacak, yaratılmış veya ileride yaratılacak her türlü hukuki ilişkiyi düzenleyebilecek bir mükemmellikte değildir. Zaten her türlü ilişkiyi yasa ile düzenlemek hayatın akışına ters düşer. Çünkü toplum sürekli bir değişim hâlinindedir. Hukuk metinleri temel kurallar koyar, bir olayı, durumu veya ilişkiyi en ince ayrıntısına kadar düzenleyemez. İşte, bu nedenle kaçınılmaz bir zorunluluk olarak kanun koyucu isteyerek (bilinçli olarak) uygulayıcıya kanundaki boşluğu doldurmak için bir yetki vermiştir. Takdir yetkisinde boşluk kural içindedir. Ekleme gerekir ki takdir yetkisinin tanınmış olması yargıçlara duyulan güvenin bir göstergesidir. İyi yetişmiş, kültürlü, etki altında kalmadan, objektif ve bağımsız karar verebilen, dürüst ve toplumunu iyi tanıyan hâkimlerle adil ve doğru bir yargılama yapılabilir.

Takdir yetkisinde yasada uygulanacak bir kural olmakla birlikte bu kural yargıca bir değerlendirme ve tercih serbestliği sunmaktadır. Yargıç, kendisine tanınmış bu yetkiyi keyfi ve gelişigüzel bir şekilde kullanamaz. Bu yetkiyi adalet ve hakkaniyete göre kullanması gerekmektedir. O hâlde yargıç bu yetkiyi kullanırken, duygusal yaklaşımlardan ve sübjektif eğilimlerden kaçınmalıdır.

1.3.2. Kıyas Yasağı

Kıyas (benzetme), yasada açıkça yazılı olmayan bir eylemi, yasada suç olarak gösterilen bir eyleme benzeterek cezalandırmaya denir. TCK 2. maddesi kıyas yasağını düzenlemektedir. Söz konusu hükme göre, “*Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz.*”

Ceza hukukunda kıyas mümkün değildir. Kanunda öngörülmeven sorumluluk mahkeme tarafından yorum veya kıyas yoluyla getirilemez. Yargıcın suç ve ceza koymak şeklinde bir takdir hakkı yoktur. Suç sayılmayan eylemler suç sayılanlarla karşılaştırılarak cezalandırılmaz.

Suçların kanuniliği ilkesi anlamına gelen bu ilke uyarınca toplumsal açıdan en kötü görülen eylem bile, eğer yasa onu suç olarak tanımlamamış ve cezasını da saptamamışsa suç sayılmayacaktır.

1.4. Suç Kavramı ve Unsurları

1.4.1. Suç Hakkında Genel Bilgiler

Suç nedir diye sorulduğunda, bu kavramın Ceza Hukuku düzeninden, yani Ceza Kanunu'ndan kaynaklandığı görülmektedir. Bu, tüm olgusallığına rağmen, suçun, doğal olgular alemine değil, normatif olgular alemine ait bir kavram olması demektir. Gerçekten, suç, olgusal anlamda deneye dayalı bir doğrulamanın değil beşeri bir davranış üzerine verilen bir değer hükmünün ürünüdür. Bundan dolayı her suç, kendine vücut veren bir kuralı, yani bir kanun hükmünü zorunlu kılmaktadır. Ortada bir değerlendirme, açıkçası bir kanun hükmü yoksa suç da yoktur, sadece zararlı veya yararlı, ya da haz veya acı veren fiiller vardır. Suçun belirtilen bu karakteri, onun şekli ve maddi tanımına yer vermektedir.

Fotoğraf 1.4: Suçlu temsili resim

Suçun şekli tanımında, kanun koyucuyu bir fiili suç saymaya iten nedenlere bakılmamakta, belli bir hukuk düzeninde suç olan fiiller belirlenmek istenmektedir. Bu yaklaşımda suç, hukuk düzeninin kendisine bir ceza müeyyidesi bağladığı beşeri her fiildir. Başka bir deyişle suç, insanın ceza hukukunca yasaklanan fiilleridir. Hatta çoğu kez suç, Ceza Kanunu'nun ihlali olarak tanımlanmaktadır.

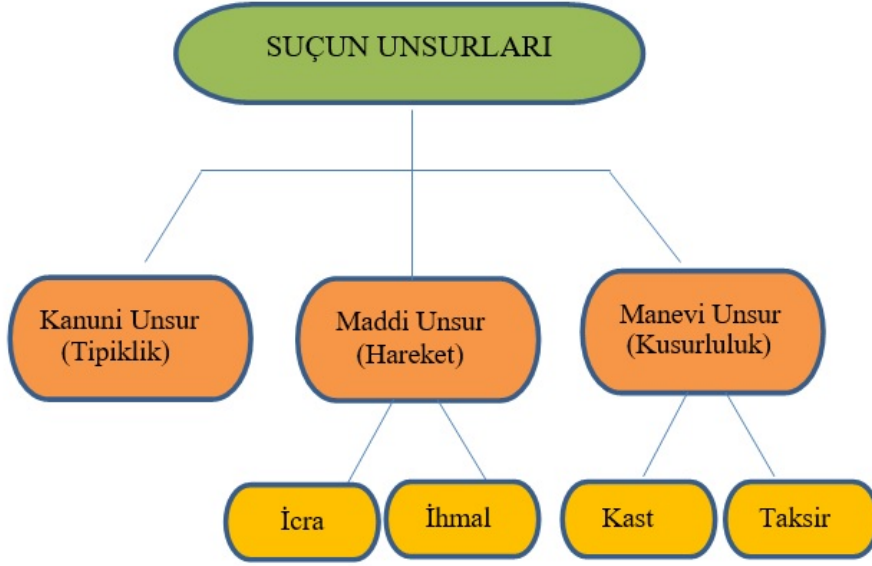
Suç, burada soyut bir yapı olarak yani kanun koyucunun belirlediği tipik hipotezler olarak (ör. adam öldürme, hakaret, hırsızlık, vs.) göz önüne alınmaktadır. “Kavramsal” dediğimiz bu görünümünde suç, kuşkusuz kanunun bir ceza tehdidiyle yasaklamış olduğu beşeri fiildir. Ancak suç, somut bir yapı olarak yani hayatta gerçekleşen bir fiil olarak da göz önüne alınabilir. “Olgusal” dediğimiz bu görünümünde suç, kanunca biçimlendirilmiş olan tipik hipotezi gerçekleştiren fiildir.

Açıkçası, bu anlamda suç, kanunun işleyenini bir ceza tehdidi altına sokarak soyut düzeyde öngördüğü beşerî bir fiildir. Bu halde, bir fiilin suç olup olmadığını belirlemede, sadece fiilin kuralla benzeşiminin tespiti yetmemekte, ayrıca hukuka uygunluk nedenlerinin de bulunmaması gerekmektedir.

Öte yandan, suçun bu tanımı, onun hukukun genel teorisindeki yerini de belirlemektedir. Hukukun genel teorisinde, suç, “hukuki fiiller” arasında ifadesini bulmaktadır.

1.4.2. Suçun Unsurları

Şekil 1.3: Suçun unsurları

Kanuni unsur

Suçu oluşturan fiilin ceza kanununda yazılı olan tanıma uygun olmasıdır. Eğer fiil, kanundaki tanıma uymuyorsa bünyesinde bütün suç unsurları toplamış olsa bile suç sayılmaz. Öyleyse işlenmiş bir fiilin suç sayılıp sayılmayacağını anlamak için öncelikle bu fiilin kanundaki suç tiplerinden birine uyup uymadığını araştırmak gerekir. Bu nedenle “suçun kanuni” unsuruna “tipiklik” de denilmektedir.

Maddi unsur

Suçun maddi unsuru, icra (yapmak) ya da ihmal (yapmamak) şeklinde beliren bir hareketin varlığıdır. Bu icra ya da ihmal hareketine sadece "hareket" denildiği de görülür.

Suçun maddi unsuru, bir şeyi yapmak (olumlu) ya da yapmamak (olumsuz) şeklinde ortaya çıkar. Hareket bir şeyi yapmamak şeklinde ise "ihmali hareket" olarak isimlendirilir.

Örneğin, bir hemşirenin görevi olduğu hâlde, ölmesini istediği için, hastaya ilacını vermemesi ihmali (yapmama) bir harekettir. Hareket, bir şeyi yapmak şeklinde, "icrai hareket" olarak da ortaya çıkabilir. Örneğin; bir kişinin silahla öldürülmesi ya da hırsızlık gibi suçlarda suçun maddi unsuru icrai (yapma) bir harekettir.

Manevi unsur

Suçun manevi unsuru, fiilin kusurlu bir irade tarafından işlenmiş olmasıdır. Yani suçun meydana gelebilmesi için, failin kanundaki tanıma uygun ve hukuka aykırı olan fiile, kusurlu iradesini katmış olması da gerekecektir. Kusurluluk iki biçimde ortaya çıkar: Kast ve taksir (kusur).

"Kast", kanunun suç saydığı bir fiili ve onu meydana getirecek hareketin sonuçlarını bilerek ve isteyerek işlemek iradesidir. Nitekim TCK madde 21'de "kast" şöyle tanımlanmaktadır: "*Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir.*" Kastın varlığı için, failin kanunun suç saydığı bir sonucu bilmesi ve istemesi ve bunun için bir harekette bulunması yeterlidir. Ayrıca sonucun kanuna veya hukuka aykırı olduğunu bilmek şart değildir. Bir fiilin suç sayılması için kasten işlenmiş olduğunu tespit etmek yeterlidir.

"Taksir" (kusur) ise, istenmeyerek işlenen, yapmak ya da yapmamak şeklinde ortaya çıkan bir fiilin, -fail istemediği halde- kanunun cezalandırdığı sonuçlarının meydana gelmesidir. TCK madde 22'de "taksir" şöyle tanımlanmaktadır: "*Taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmemekle gerçekleştirilmesidir.*"Taksir, "kasta göre istisna" bir nitelik taşıdığından, kanunda açıkça öngörülen hâller dışında taksirle işlenen fiiller için ceza verilmez.

1.5. Suçlu ve Suçun Ortaya Çıkış Biçimleri

1.5.1. Suçlu

Kanunlarda suç olarak tanımlanmış iş ve işlemleri kasten veya bazı hallerde de taksirle işlemiş olan kişilere suçlu denir. Bu kişiler işlemiş oldukları cezaların kanunda öngörülen sürecince cezalandırılırlar.

1.5.2. Suçun Ortaya Çıkış Biçimleri

Ceza Kanunları'nda soyut suç tanımları genelde; tamamlanmış, bir kişi tarafından işlenmiş, tek fiille tek neticenin meydana geldiği ve tek bir hukuki değer ihlal edilmesi ihtimaline göre yapılır. Fakat bu durumun bazı istisnai halleri vardır. Bunlara aynı zamanda "suçun özel görünüş biçimleri" de denir.

1.5.2.1. Teşebbüs

Kişi hakkında ceza müeyyidesinin uygulanabilmesi, işlediği fiilin ceza kanununda tarif edilen suç tipine uygun olmasına bağlıdır. Kişi, işlemeyi kastettiği suça ilişkin icra hareketlerini tamamlar ve sonuçta yasaklanan netice gerçekleşirse o suç hakkında kanunda öngörülen müeyyide ile cezalandırılır.

Çoğu zaman fail, işlemeyi kastettiği suçun icra hareketlerini bitirince netice de meydana gelmiş olur. Bu halde tamamlanmış suç söz konusudur. Ancak bazı durumlarda failin meydana gelmesini istediği netice ya gerçekleşmez ya da daha ağır bir sonuç meydana gelir. Birinci halde teşebbüs ikinci halde ise neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç söz konusudur.

Teşebbüse ilişkin düzenleme Türk Ceza Kanunu'nun 35. maddesinde yer almaktadır:

“Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur.”

“Suça teşebbüs hâlinde fail, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine on üç yıldan yirmi yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine dokuz yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Diğer hallerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirilir.” denilmektedir.

Teşebbüs derecesinde kalan bir suçtan bahsedebilmek için işlenen fiilin bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bu özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- Suçun işlenmek istenmesi
- Suçun kasten işlenebilen bir suç olması
- Gerçekleştirilen fiilin icra hareketi niteliğinde bulunması
- Gerçekleştirilen fiilin neticeyi meydana getirmeye uygun olması
- Neticeli bir suçun veya icra hareketleri kısımlara bölünebilen sırf hareket suçunun bulunması
- Suçun icra hareketlerine başlanmış olmakla birlikte, bu hareketin tamamlanmamış veya kanuni tanımdaki neticenin gerçekleşmemiş olması

1.5.2.2. İştirak

Birden fazla kişinin suç teşkil eden bir fiilin icrasına katılması durumudur. Bu kişilerin hepsi cezalandırılırken kusurları oranında ceza alırlar. Üç çeşit iştirak hali vardır.

Fail olarak suça iştirak

Suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur.

Suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulur. Kusur yeteneği olmayanları suçun işlenmesinde araç olarak kullanan kişinin cezası, üçte birden yarısına kadar artırılır. (TCK madde 37)

Azmettirme

“Azmettirmek” TDK Güncel Türkçe sözlükte şöyle tanımlanmaktadır: “*Bir suçu veya herhangi bir işi kesinlikle yapmasına karar verdirmek.*”

Başkasını suç işlemeye azmettiren kişi, işlenen suçun cezası ile cezalandırılır.

Üstsoy ve altsoy ilişkisinden doğan nüfuz kullanılmak suretiyle suça azmettirme halinde, azmettirenin cezası üçte birden yarısına kadar artırılır. Çocukların suça azmettirilmesi halinde, bu fıkra hükmüne göre cezanın artırılabilmesi için üstsoy ve altsoy ilişkisinin varlığı aranmaz.

Azmettirenin belli olmaması halinde, kim olduğunun ortaya çıkmasını sağlayan fail veya diğer suç ortağı hakkında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine yirmi yıldan yirmi beş yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine on beş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezasına hükmolunabilir. Diğer hallerde verilecek cezada, üçte bir oranında indirim yapılabilir. (TCK madde 38)

Yardım etme

Aşağıdaki hallerde kişi işlenen suçtan dolayı yardım eden sıfatıyla sorumlu olur:

- Suç işlemeye teşvik etmek veya suç işleme kararını kuvvetlendirmek veya fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat etmek.
- Suçun nasıl işleneceği hususunda yol göstermek veya fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak.
- Suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak.

Suçun işlenmesine yardım eden kişiye, işlenen suçun ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirmesi halinde, on beş yıldan yirmi yıla; müebbet hapis cezasını gerektirmesi halinde, on yıldan on beş yıla kadar hapis cezası verilir. Diğer hallerde cezanın yarısı indirilir. Ancak, bu durumda verilecek ceza sekiz yılı geçemez. (TCK madde 39)

1.5.2.3. İçtima

İçtima kelimesi, etimolojik olarak Arapçadır. Günümüz Türkçesi’nde toplama, birleşme, bir araya getirme gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Suçların içtimai durumundan bahsedebilmek için birden fazla ihlalin olması gerekmektedir. Eğer tek bir ihlal yani suç söz konusuysa burada suçların içtimai durumundan bahsetmek mantıksız olacaktır. Tek olan bir şeyi zaten birleştirilemez ya da toparlanamaz.

İçtima, kesin bir hükümlerle ayrılmamış olan iki veya daha çok suçun aynı kişi tarafından işlenmesi halinde kişiye o suçların tamamını kapsayacak şekilde tek ceza verilmesidir.

Suçların kapsamında, Türk Ceza Kanunu'nun 42. maddesinde "bileşik suç", 43. maddesinde "zincirleme suç" ve 44. maddede "fikrî içtima" hallerine yer verilmiştir.

Bileşik suç

Biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suça bileşik suç denir. Bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz. (TCK madde 42) Örneğin, yağma suçunda iki ayrı suç olan hırsızlık ve tehdit bir araya gelmiş ve yeni bir suç tipi ortaya çıkarmıştır. Böyle bir durumda faile birleştirilen bütün suçların değil, karma hale getirilmiş tek suçun cezasının verilmesiyle yetinilir.

Zincirleme suç

Zincirleme suçtan söz edilebilmesi için, bir suç işleme kararı aranacaktır.

İşlenmesine karar verilen suç, bir kararın icrası kapsamında değişik zamanlarda, aynı kişiye birden fazla işlenecektir.

Eğer farklı kişilere karşı suç işlenmiş olursa bu durumda yine cezaların içtimalı hükümleri uygulanacaktır. Örneğin bir market kalfasının, market sahibinin ögle arasında yemeğe gitmesini ve yalnız kalmasını fırsat bilerek üç ay kasadan para çalması durumunda defalarca (90 gün) yapılmış bir hırsızlık suçu bulunmasına rağmen bu suçlar tek suç olarak değerlendirilecek ve faile ağırlaştırılarak tek ceza verilecektir.

Zincirleme suç bakımından aynı kişiye yönelik olma unsurunun gerçekleşmesi gerekmektedir. Yani aynı suç işleme kararına dayanan ve aynı kişiye yönelik olarak değişik zamanlarda gerçekleştirilen fiiller zincirleme suç hükümleri çerçevesinde değerlendirilecektir. Aksi takdirde zincirleme suç kavramından söz etmek mümkün olamamaktadır. Örneğin, bir otoparkta bulunan otomobillerin teypleri çalınıyor, burada suç birden çok kişiye karşı işlendiği için, aynı suçu işleme kararı olsa bile zincirleme suç hükümleri uygulanmayacaktır. Yine aynı şekilde bir hırsızın bir mahalleye girip bir gecede birkaç evde hırsızlık yapması hâlinde de zincirleme suç hükümleri uygulanmayacaktır.

Zincirleme suça ilişkin TCK 43. maddede şu ifadeler yer almaktadır: "Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir. Ancak bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır. Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır."

Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda da, zincirleme suç kavramından söz edilebilmektedir. Bir konferans esnasında konuşmacının tüm dinleyicilere hakaret etmesi bu duruma güzel bir örnek olur.

Fikrî içtima

Fikrî içtima halinde tek bir fiil ve birden fazla netice vardır. Fail işlemiş olduğu tek bir fiille birden fazla suç tipini ihlal etmektedir. Bu durumda faile tek ceza verilmektedir. Ağır cezayı gerektiren suçun cezası verilmektedir. Örneğin, birinin arasında husumet olduğu kişiyi öldürme amacıyla o kişinin olduğu eve ateş etmesi, silahtan çıkan merminin evin camını kırarak içeri girmesi ve kişinin ölümüne sebebiyet vermesi durumunda, iki farklı netice meydana gelse bile, ateş etme eylemi tek olduğundan, tek bir eylem sonucunda iki farklı suç meydana gelmiştir. Bu durumda fikri içtima hükümleri uygulanacak ve fail sadece en ağır suç yüzünden yani kasten öldürme suçundan cezalandırılacaktır.

Nitekim fikri içtima, TCK 44. maddede: “İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır.” şeklinde ifade edilmektedir.

1.6. Suçun Hukuki Sonuçları

İşlenmiş olan bir suçun sonucunda kişilere bazı yaptırımlar uygulanır. Bunları “ceza” ve “güvenlik tedbirleri” olarak ayırabiliriz.

1.6.1. Ceza

Suç karşılığında uygulanan yaptırım olarak cezalar, hapis ve adli para cezaları olmak üzere ikiye ayrılır.

1.6.1.1. Hapis Cezaları

Kişilerin, işlemiş oldukları suçların sonucunda kanunda yazan sürelerce kısmi özgürlüklerinden mahrum bırakılma hâline hapis cezası denir. Hapis cezaları şunlardır:

- Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası
- Müebbet hapis cezası
- Süreli hapis cezası

Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası

“Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası, hükümlünün hayatı boyunca devam eder, kanun ve Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikte belirtilen sıkı güvenlik rejimine göre çektirilir.” (TCK madde 47). Ancak hükümlü, iyi hâl göstermesi kaydıyla, otuz yıl, birden çok cezanın bulunması halinde otuz altı yıl sonunda koşullu salıverilebilir. Tabii, koşullu salıverilme, hükümlülük halini ortadan kaldırmaz.

Müebbet hapis cezası

TCK, müebbet hapis cezasını 48. maddede düzenlemiştir. Bu ceza hükümlünün hayatı boyunca devam eder.

Kanun, hapis cezalarının infazı bağlamında olmak üzere, müebbet hapis cezasının uygulanması usul ve esaslarını belirlemiştir. Kanuna göre hükümlünün, iyi hâl göstermesi hâlinde, koşullu salıverilmesi mümkündür. Bu süre, hükümlünün bir tek mahkûmiyetinin bulunması hâlinde 24 yıl, birden çok mahkûmiyetinin bulunması hâlinde otuz yıldır.

Süreli hapis cezası

Bu hapis cezası türü, uzun süreli ve kısa süreli hapis cezası olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Bir yıl ile yirmi yıl aralığındaki hapis cezaları uzun süreli hapis cezası olarak nitelendirilirken; bir ay ile bir yıl aralığındaki hapis cezaları ise kısa süreli hapis cezası olarak değerlendirilmektedir.

“Süreli hapis cezası, kanunda aksi belirtilmeyen hallerde bir aydan az, yirmi yıldan fazla olamaz. Hükmedilen bir yıl veya daha az süreli hapis cezası, kısa süreli hapis cezasıdır.” (TCK madde 49)

Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar:

- Adli para cezası
- Mağdurun veya kamunun uğradığı zararın giderilmesi
- Bir eğitim kurumuna devam ettirilme
- Belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan men edilme
- Ehliyet veya ruhsatın geri alınması, belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanma
- Gönüllü olmak şartıyla kamuya yararlı bir işte çalıştırılma şeklindedir.

1.6.2. Güvenlik Tedbirleri

Güvenlik tedbirleri, kanunda öngörülen toplumsal savunma vasıtaları olup toplum için tehlike oluşturan suçun işlenmesinden sonra fail hakkında hâkim tarafından hükmedilen yaptırımlardır.

Güvenlik tedbirlerinin uygulanması dört şartın varlığına bağlıdır:

- Suç, toplum için tehlikeli hâlin belirtisini oluşturmalıdır.
- Güvenlik tedbirine suçun oluşmasından sonra hükmedilmelidir.
- Güvenlik tedbiri kanun tarafından öngörülmalıdır.
- Güvenlik tedbirine hâkim tarafından hükmedilmelidir.

1.6.2.1. Belli Hakları Kullanmaktan Yoksun Bırakılma

Kişi, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak

- Sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesinden; bu kapsamda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinden veya devlet, il, belediye, köy veya bunların denetim ve gözetimi altında bulunan kurum ve kuruluşlarca verilen atamaya veya seçime tabi bütün memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilmekten
- Seçme ve seçilme ehliyetinden
- Velayet hakkından vesayet veya kayyımlığa ait bir hizmette bulunmaktan
- Vakıf, dernek, sendika, şirket, kooperatif ve siyasi parti tüzel kişiliklerinin yöneticisi veya denetçisi olmaktan
- Bir kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tabi bir meslek veya sanatı, kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra etmekten yoksun bırakılır.

Kişi, işlemiş bulunduğu suç dolayısıyla mahkûm olduğu hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar bu hakları kullanamaz.

1.6.2.2. Eşya müsadereesi

İyi niyetli üçüncü kişilere ait olmamak koşuluyla, kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçtan meydana gelen eşyanın müsadereesine hükmolunur. Suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya, kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olması durumunda müsadere edilir.

1.6.2.3. Kazanç Müsadereesi

Suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların müsadereesine karar verilir.

Bu fıkra hükmüne göre müsadere kararı verilebilmesi için maddi menfaatin suçun mağduruna iade edilememesi gerekir.

1.6.2.4. Çocuklara Özgü Güvenlik Tedbirleri

Çocuklara özgü güvenlik tedbirleri, Çocuk Koruma Kanunu'nda koruyucu ve destekleyici tedbirler başlığı altında sıralanmıştır. Nitekim bu durum, "Bu kanunda düzenlenen koruyucu ve destekleyici tedbirler, suça sürüklenen ve ceza sorumluluğu olmayan çocuklar bakımından, çocuklara özgü güvenlik tedbiri olarak anlaşılır." (Çocuk Koruma Kanunu, madde 11) olarak ifade edilmiştir.

Koruyucu ve destekleyici tedbirler, çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirlerdir. Bunlar:

- **Danışmanlık tedbiri**, çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye
- **Eğitim tedbiri**, çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına, iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine
- **Bakım tedbiri**, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine
- **Sağlık tedbiri**, çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasına

- **Barınma tedbiri**, barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya yönelik tedbirdir. Bu tedbir uygulanan kimselerin, talepleri hâlinde kimlikleri ve adresleri gizli tutulur. (Çocuk Koruma Kanunu, madde 5)

Çocuklar hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı; çocuğun anası,babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya resen çocuk hâkimi tarafından alınabilir. (Çocuk Koruma Kanunu, madde 7)

Çocuk Koruma Kanunu hükümlerine göre, çocuk hâkimi tarafından alınan tedbir kararlarına karşı itiraz yolu açıktır. İtiraz 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun itiraza ilişkin hükümlerine göre en yakın çocuk mahkemesine yapılır. (Çocuk Koruma Kanunu, madde 14)

1.6.2.5. Akıl Hastalarına Özgü Güvenlik Tedbirleri

Fiili işlediği sırada akıl hastası olan kişi hakkında, koruma ve tedavi amaçlı olarak güvenlik tedbirine hükmedilir. Hakkında güvenlik tedbirine hükmedilen akıl hastaları, yüksek güvenlikli sağlık kurumlarında koruma ve tedavi altına alınırlar.

Hakkında güvenlik tedbirine hükmedilmiş olan akıl hastası, yerleştirildiği kurumun sağlık kurulunca düzenlenen raporda toplum açısından tehlikeliliğinin ortadan kalktığı veya önemli ölçüde azaldığının belirtilmesi üzerine mahkeme veya hâkim kararıyla serbest bırakılabilir.

1.6.2.6. Mükerrirlere özgü güvenlik tedbirleri

Önceden işlenen suçtan dolayı verilen hüküm kesinleştikten sonra yeni bir suçun işlenmesi hâlinde, tekerrür hükümleri uygulanır. Bunun için cezanın infaz edilmiş olması gerekmez. Tekerrür hükümleri, önceden işlenen suçtan dolayı;

Beş yıldan fazla süreyle hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde, bu cezanın infaz edildiği tarihten itibaren beş yıl

Beş yıl veya daha az süreli hapis ya da adli para cezasına mahkûmiyet hâlinde, bu cezanın infaz edildiği tarihten itibaren üç yıl geçtikten sonra işlenen suçlar dolayısıyla uygulanmaz.

Kasıtlı suçlarla taksirli suçlar ve sırf askerî suçlarla diğer suçlar arasında tekerrür hükümleri uygulanmaz. Kasten öldürme, kasten yaralama, yağma, dolandırıcılık, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti ile parada veya kıymetli damgada sahtecilik suçları hariç olmak üzere yabancı ülke mahkemelerinden verilen hükümler tekerrüre esas olmaz.

1.6.2.7. Sınır Dışı Edilme

İşlediği suç nedeniyle hapis cezasına mahkûm edilen yabancı, koşullu salıverilmeden yararlandıktan ve her hâlde cezasının infazı tamamlandıktan sonra durumu, sınır dışı işlemleriyle ilgili olarak değerlendirilmek üzere derhal İçişleri Bakanlığına bildirilir.

1.6.2.8. Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri

Bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcilerinin iştirakiyle ve bu iznin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenen kasıtlı suçlardan mahkûmiyet halinde, izin iptaline karar verilir.

Müsadere hükümleri, yararına işlenen suçlarda özel hukuk tüzel kişileri hakkında da uygulanır.

Bu hükümlerin uygulanmasının işlenen fiile nazaran daha ağır sonuçlar ortaya çıkarabileceği durumlarda, hakim bu tedbirlere hükmetmeyebilir.

UYGULAMA FAALİYETİ

Ceza Hukuku uygulamalarına ait bilgileri öğrenerek açıklayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Ceza kavramını açıklayınız.	➤ 5237 sayılı Ceza Kanunu'nu inceleyebilirsiniz.
➤ Ceza Hukuku hakkında genel bilgileri açıklayınız.	➤ Adliyeye giderek ceza konularıyla ilgili araştırma yapabilirsiniz.
➤ Ceza Hukuku'nun türlerini açıklayınız.	➤ İnternet'te ilgili sitelere girerek araştırma yapabilirsiniz.
➤ Ceza Hukuku'na hâkim olan ilkeleri ve Ceza Hukuku'nun sınırlarını açıklayınız. ➤ Suçun maddi ve manevi unsurlarını açıklayınız.	➤ Konuyla ilgili kaynak kitaplardan faydalanabilirsiniz.
➤ Suçun ortaya çıkış biçimlerini açıklayınız. ➤ Suçun hukuki sonuçlarını açıklayınız.	➤ Adalet Bakanlığının yayınlarından faydalanabilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi Türk Ceza Kanunu'nun amaçlarından değildir?
A) Kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini korumaktır.
B) Toplum barışını korumak ve suç işlenmesini önlemektir.
C) Hukuk devletini korumak, kamu sağlığını ve çevreyi korumaktır.
D) Devletin yapısı ve işleyişini sağlamaktır.
E) Suça uygun cezanın verilmesini sağlamaktır.
2. Aşağıdakilerden hangisi cezanın amaçlarından değildir?
A) Teşvik edici olmalıdır.
B) Genel önleme, özel önleme sağlamalıdır.
C) Islah edici olmalıdır.
D) Kefaret teşkil edici olmalıdır.
E) Caydırıcı olmalıdır.
3. Aşağıdakilerden hangisi hapis cezası türlerinden değildir?
A) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası
B) Müebbet hapis cezası
C) Süreli hapis cezası
D) Kısa süreli hapis cezası
E) Alıkoyma cezası
4. Aşağıdakilerden hangisi Ceza Hukuku'nun yardımcı kaynaklarından değildir?
A) Gelenek Kuralları
B) Ahlak Kuralları
C) Mahkeme İçtihatları
D) Doktrin
E) Anayasa
5. Zincirleme suç hükümleri aşağıdakilerin hangisinde uygulanabilir?
A) Kasten öldürme
B) Kasten yaralama
C) İşkence
D) Yağma
E) Basit yaralama
6. Aşağıdakilerden hangisi suçun maddi unsurlarındandır?
A) İhmali olması
B) Tipik olması
C) Kasti olması
D) Taksirli olması
E) Kusurlu olması

7. Aşağıdakilerden hangisi kısa süreli hapis cezasının alternatif yaptırımlarından değildir?
- A) Mağdurun veya kamunun uğradığı zararın giderilmesi
B) Ehliyet veya ruhsatın geri alınması
C) İdari para cezası
D) Bir eğitim kurumuna devam ettirilme
E) Kamuya yararlı bir işte çalıştırılma
8. Suç işlemeyi düşünmeyen kimseyi, suç işlemeye sevk etmek ve o kimseyi suç işleme kararı vermeye yöneltmek ne tür bir suçtur?
- A) Suç işleme kararına takviye
B) Suç işlemeye teşvik
C) Azmettirme
D) Yardım etme
E) Faillik
9. Aşağıdakilerden hangisi mutlakiyetçi Ceza Hukuku türüdür?
- A) Baskıcı Ceza Hukuku
B) Demokratik Ceza Hukuku
C) Ayrıcalıklı Ceza Hukuku
D) Özgürlükçü Ceza Hukuku
E) Sosyal Ceza Hukuku
10. Aşağıdakilerden hangisi güvenlik tedbirlerinden değildir?
- A) Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma
B) Eşya müsadereci
C) Tekerrür
D) Sınır dışı edilme
E) Adli para cezası

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

ÖĞRENME KAZANIMI

Suç ile ilgili genel bilgileri açıklayabilecek ve suç türlerine ilişkin işlemleri yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Suçun tanımını araştırarak bilgi notu hazırlayınız.
- Suç nasıl ortaya çıkar sınıfta arkadaşlarınızla tartışınız.
- Suçun türlerini kaynaklardan araştırınız.

2. SUÇ TÜRLERİNE İLİŞKİN İŞLEMLER

2.1. Suç ve Suçun Ortaya Çıkış Nedenleri

2.1.1. Suç Kavramı ve Tanımı

Suç, kişilerin ve toplumun güvenliğini korumak için yasama organı tarafından kabul edilen ve cezai yaptırımlar içeren bir kanunun, sorumlu bir kişi tarafından olumlu ya da olumsuz bir hareketle ihlal edilmesidir.

Daha basit bir tanımla suç, kanunun ceza tehdidiyle yasaklamış olduğu davranışlar ve eylemlerdir.

Resim 1.3: Siber suçlar

2.1.2. Suçun Ortaya Çıkış Sebepleri

Kişilerin suçla olan ilişkileri yeni bir oluşum değil geçmişten gelen bir süreçtir. Yüzyıllardan beri insanlık suçla mücadele ediyor. İnsanları suç işlemeye iten sebepler konusu, uzun zamandır bilimsel düzlemde araştırılan bir konu. Şimdiye kadar suçun sebepleri konusunda birçok fikir ortaya atılmış olsa da bilimsel kanıtlara dayandırılabilen dolayısıyla “teori” olabilmeyi başarabilen bazıları şunlardır:

2.1.2.1. Klasik Teori

Kriminolojide klasik teori, insanların özgür iradeleriyle suç işlediklerini, bağımsız düşünebilen bireylerin suç işlemeye karar verdiğini savunuyor. Bu bağlamda suç işlemenin “ahlak dışı” bir davranış olduğunu ve toplumu zayıflatacağını söylüyor.

2.1.2.2. Psikobiyolojik Teori

Psikobiyolojik suç teorisine göre insan davranışlarının önemli bir kısmı genetik faktörlerle belirleniyor. Genetik özelliklerin de nesilden nesle aktarıldığı düşünüldüğünde, suç arz eden davranışların dedelerimizden miras olabileceğini savunur biyolojik teori. Ayrıca psikobiyolojik kriminoloji teorisine göre insanı suç işlemeye iten faktörler arasında DNA, çevresel kirlenimler, özellikle beyin olmak üzere fiziksel travmalar ve vücut kimyası da alıyor.

2.1.2.3. Sosyolojik Teori

Adından da anlaşılacağı gibi kriminolojide sosyolojik teori, insanları suça iten faktörlerin başına sosyal çevreyi koyuyor. Bunun yanında kişilerin aileleriyle, okullarıyla ya da dinî inançlarıyla olan bağlarının zayıf olmasının da suç sebebi olabileceğini ekliyor. Suç vasıtasıyla sosyal statünün yükseltme arzusu da sosyolojik tezinin öne sürdüğü bir başka neden.

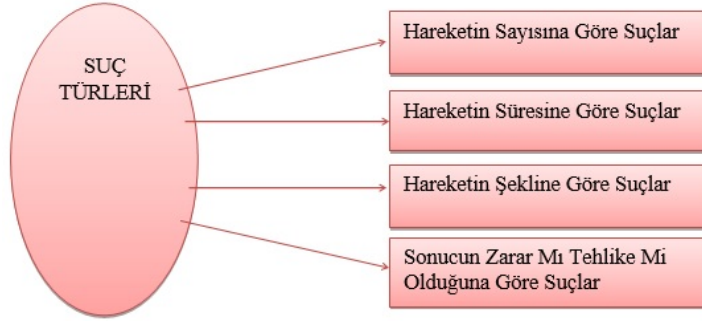
2.1.2.4. Etkileşimci Teori

Kriminolojide etkileşimci teoriye göre ise diğer suçlularla iletişim hâlinde olmak insanları suça iten en önemli sebep. Tabi bu durum kişinin sosyal hayattaki rolünün belirsiz veya zayıf olması ya da kişinin kendi hayatını yönlendirme becerisinin güçlü olmamasıyla daha da güçleniyor.

2.2. Suç Türleri

Ceza Kanunu'nda suçun işleniş ve neticesi yönünden farklılık arz eden suç tanımları bulunmaktadır.

Şekil 2.1: Suç türleri

2.2.1. Hareketin Sayısına Göre Suçlar

Tek hareketli suçlar

Suçun kanuni tarifinde öngörülen neticenin tek bir hareketle meydana gelebileceği kabul edilmiş ise tek hareketli suçlardan bahsedilir. Örneğin, küfür suçu böyledir. Bir kimsenin şahsiyetine karşı söz ile taarruz durumunda yani küfür hareketinin yapılması ile maddi unsur olan hareket gerçekleşmiş olacak ve suç da oluşmuş olacaktır.

Birden fazla hareketli suçlar

Suçun teşekkülü için kanun koyucu birden fazla hareketin yapılmış olmasını öngörmüş ise birden fazla hareketli suç mevcuttur. Özel evrakta sahtecilik suçlarında suçun teşekkülü için hem evrakın üstünde sahtekârlık yapmak hem de bu evrakı bilerek kullanmak gereklidir. Bu her iki hareket de yapılmadıkça suç teşekkül etmez.

Seçimlik hareketli suçlar

Kanunda birden ziyade hareketin gösterilmiş olması ve bu hareketlerden bir tanesinin dahi yapılmış olması suçun teşekkülü için yeterli görülüyorsa seçimlik hareketli bir suç söz konusudur. Emniyeti suistimal ve resmî evrakta sahtecilik suçları bu tip suçlardandır.

2.2.2. Hareketin Süresine Göre Suçlar

Kesintisiz suçlar

İcrası bir anda olup bitmeyen bir süre devam eden temadi gösteren suçtur. Örneğin, A'nın B'yi kaçıırıp bir süre bir bodrumda hapsedmesi, ya da ruhsatı olmadan silah taşımak gibi.

Kesik kesik suçlar

Aynı harekete yönelik, birden fazla suç oluşturulması hâlidir. Örneğin, bir kişinin arkadaşına tokat atması ve aynı fiili üç saat sonra tekrarlamasıdır.

2.2.3. Hareketin Şekline Göre Suçlar

Serbest hareketli suçlar

Neticeye önem verilip harekete önem verilmediği durumlarda söz konusu olan suçlardır. Kanun hükmünde şayet netice belirtilip hareket belirtilmediyse bu tipte bir suç mevzu bahistir. Adam öldürme bu tipte bir suç olarak sayılabilir. Hareket çok çeşitli şekillerde tezahür edebilir.Örneğin, müessir fiil tokat atmak, bıçaklamak, korkutmak gibi fillerle işlenebilir.

Bağlı hareketli suçlar

Kanun koyucunun suçun oluşması için hareketi bizzat hükümde belirttiği suçlardır. Ancak ve ancak belirlenmiş hareketin yapılması ile suç teşekkül etmiş olabilir. Dolandırıcılık ve irtikâp suçları örnek olarak sayılabilir.

İcrai ve ihmali hareketli suçlar

Yasak eden bir normun ihlali ile yani aktif bir hareket ile işlenebilen suçlara icrai suçlar denir. Örnek olarak “adam yaralama” suçu verilebilir

İhmali suçlar ise emredici bir normu ihlal yani normun emrettiği hareketi yapmamak şeklinde tezahür eden suçlardır. Fail pasif bir davranışta bulunarak suçu teşekkül ettirir. Memurun öğrendiği suçu ihbar etmemesi bu gibi suçlardandır. Norm ihbarı emretmekte; fakat fail hareketsiz kalarak pasif bir davranış ile normu ihlal etmektedir.

2.2.4. Sonucun Zarar mı Tehlike mi Olduğuna Göre Suçlar

Zarar suçu

Suçun oluşması için suçun konusuna zarar verilmesi gereken suçlara zarar suçu denir. Mağdurun malvarlığında azalma olması durumunda da zarar suçu vardır. Eğer suçun gerçekleşebilmiş sayılması için bir zararın ortaya çıkması gerekiyorsa böyle suçlara zarar suçu denir.

Tehlike suçu

Doğrudan doğruya bir zarar doğurmasa bile tehlikeli davranışların cezalandırıldığı suçlardır. Burada suçun gerçekleşmiş sayılabilmesi için tehlikeli bir hâlin varlığı yeterlidir. Örnek olarak alkollü araç kullanma, yangın çıkması için bir icra hareketi yapma gibi durumlar sayılabilir.

DOĞRULUK VE ADALET

Mesut lise birinci sınıfta okuyordu. Arkadaşları ve öğretmenleri Mesut'u çok seviyorlardı. Mesut, akıllı ve dürüsttü. Haklı olan arkadaşlarının daima yanındaydı . Haksızlığa uğrayan bir arkadaşını gördüğünde dayanamaz, hemen yardıma koşardı ;haksızlık yapılmasına da hiç mi hiç dayanamazdı. Hiç yalan söylemez yalan söyleyenlerle de arkadaşlık yapmaktan kaçınırdı. Doğruyu, her yerde hiç çekinmeden korkmadan söylerdi.

Bir gün teneffüs sırasında sınıflarında bir olay meydana geldi.

Sınıfın akıllı fakat aynı zamanda yaramaz çocuklarından biri, sınıf başkanını, yardımcısını ve birkaç arkadaşını da ikna etti ve sınıfta top oynamaya karar verdiler. Futbol topuyla bir oraya bir buraya derken bir ara yaramaz çocuğun vurduğu top pencere camının kırılmasına neden oldu. Bir an ortalığa derin bir sessizlik çöktü. Top oynayan çocuklar bu durum karşısında çok korktu. Yaramaz çocuk, suçu oyuna kandırılarak zorla alınan sessiz, arkadaşlarını seven, iyi niyetli Gökhan'ın üzerine attı. Gökhan her ne kadar “Ben yapmadım.” dediyse de suç onun üzerine kalmıştı. Başkan ve başkan yardımcısı istemeyerek de olsa yaramaz çocuktan yana oldular.

Bütün bu olup bitenlere şahit olan Mesut, arkadaşına çok üzülmüştü. Öğretmenleri zil çalınca sınıfa geldi. Camın kırıldığını görünce sınıf başkanını çağırdı. Başkana vazoyu kimin kırıldığını sordu. Başkan kısık ve ürkek bir sesle:

Gökhan kırdı öğretmenim, dedi.

Oyun oynayan bütün arkadaşları hep bir ağızdan “Evet öğretmenim Gökhan kırdı.” dediler. Hepsi yalan söylemişti. Çünkü bu gruba karşı gelmek, bu olayda gerçeği söylemek bir daha onlarla oynamamak demektir. Bu sırada Gökhan hüngür hüngür ağlıyordu. Mesut, arkadaşına yapılan haksızlığa dayanmadığı için söz alarak konuşmaya başladı ve öğretmene olup biteni anlattı. Kimse de Mesut'a yalan söylüyor diyemiyordu. Çünkü Mesut'un yalan söylemediğini haksızlığa dayanmadığını bütün sınıf ve öğretmeni çok iyi biliyordu.

Mesut “Acaba beni dışlarlar mı, beni oynatmazlar mı?” diye hiç düşünmedi, düşünemezdi de.

Olayın doğrusunu anlattığı için kuş gibi hafiflemişti. Çünkü gördüğü bir gerçeği gizlemek, suçsuz bir insanın ceza çekmesine göz yummak Gökhan'ın kişiliğine yakışmazdı. Bu durumda suçlular cezasını çekecek suçsuz olan haksız yere cezalandırılmayacaktı. Olay aydınlığa kavuşunca Gökhan, Mesut'un yanına gidip teşekkür etti ve en doğru sözlü arkadaşının o olduğunu söyledi. Sonra da Mesut ile Gökhan birbirlerine arkadaşça sarıldılar.

Yaptıklarından utanan başkan ve arkadaşları Gökhan'dan özür dilediler.

Başınıza benzer bir olay geldiğinde

- Mesut' un yerinde siz olsaydınız aynı davranışı yapar mıydınız?
- Gökhan' ın yaşamış olduğu duygulara bakış açınız nedir?

UYGULAMA FAALİYETİ

Suçun tanımını ve suç türlerine ait genel bilgileri öğrenip açıklayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Suç kavramının tanımını yapınız. ➤ Suçun ortaya çıkış sebeplerini açıklayınız. ➤ Suçun ortaya çıkışını anlatan teorilerin neler olduğunu açıklayınız. ➤ Suç türlerinin neler olduğunu açıklayınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Suç kavramını ilgili kaynaklardan inceleyebilirsiniz. ➤ Suçun sebeplerini sınıf ortamında tartışarak beyin fırtınası yapabilirsiniz. ➤ İnternet’te ilgili yerlerde araştırma yapabilirsiniz. ➤ Suç türlerini anlatan bir tablo hazırlayabilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi suçun ortaya çıkışını açıklayan teorilerden değildir?
A) Aktarımsal Teori
B) Klasik Teori
C) Psikobiyolojik Teori
D) Sosyolojik Teori
E) Etkileşimci Teori
2. Aşağıdakilerden hangisi hareketin şekline göre oluşan suçlardan değildir?
A) Serbest hareketli suçlar
B) Bağlı hareketli suçlar
C) İhmali hareketli suçlar
D) İcrai hareketli suçlar
E) Seçimlik hareketli suçlar
3. Genetik faktörlerin de suç işlemeye etki ettiğini ileri süren teori hangisidir?
A) Etkileşimci
B) Sosyolojik
C) Psikobiyolojik
D) Klasik
E) Psikososyal teori
4. Aşağıdakilerden hangisi hareketin süresine göre olan suçlardandır?
A) Bağlı hareketli suçlar
B) Kesintisiz suçlar
C) İcrai hareketli suçlar
D) Serbest suçlar
E) Seçimlik hareketli suçlar

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Modül Değerlendirme” ye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi Ceza Hukuku'nun temel kaynaklarından değildir?
A) Anayasa
B) Örf adetler
C) Kanun
D) Uluslararası antlaşmalar
E) Temel Ceza Kanunları
2. Aşağıdakilerden hangisi "kanunilik" ilkesinin bir sonucu değildir?
A) Belirlilik
B) Kıyas yasağı
C) Örf âdete dayanarak ceza oluşturamama
D) Düzenleyici işlem ile hürriyeti bağlayıcı ceza verememe
E) Ceza sorumluluğunun şahsiliği
3. I-Teşebbüs
II-İştirak
III-içtima
IV-Müşadere
Yukarıda sayılanlardan hangisi ya da hangileri suçun ortaya çıkış biçimlerinden değildir?
A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) I , II , III
E) Yalnız IV
4. Aşağıdakilerden hangisi ya da hangilerin suçun unsurlarındandır?
I-Kanuni unsur
II-Maddi unsur
III-Manevi unsur
IV-Cezai unsur
A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) II ve IV
E) I, II, III
5. Aşağıdakilerden hangisi içtima kapsamında değildir?
A) Bileşik suç
B) Taksirli suç
C) Zincirleme suç
D) Fikri içtima
E) Teşebbüs

6. Aşağıdakilerden hangisi suç türlerinden değildir?
- A) Hareketin sayısına göre suçlar
  - B) Hareketin süresine göre suçlar
  - C) Hareketin kimin tarafından yapıldığına göre suçlar
  - D) Hareketin şekline göre suçlar
  - E) Sonucun zarar mı yarar mı olduğuna göre suçlar.

Aşağıdaki cümleleri dikkatlice okuyarak boş bırakılan yerlere doğru sözcüğü yazınız.

7. .... yargıcın bir şeyi uygun bir şekilde değerlendirebilme yetkisidir.
8. Biri diğerinin unsurunu ya da ağırlaştırılmış nedenini oluşturan suç tipine ..... denir.
9. .... yasada açıkça yazılı olmayan bir eylemi yasada suç olarak gösterilen bir eyleme benzeterek cezalandırmaya denir.
10. Müebbet hapiste iyi hâl gösterilmesi hâlinde tek mahkumiyetlerde ..... sonra koşullu salıverme olabilir.
11. Süreli hapis cezası bir yıldan az ..... fazla olamaz.
12. Suçun oluşması için suçun konusuna zarar verilmesi gereken suçlara ..... denir.

UYGULAMALI TEST

Ceza Hukuku'nun türleri olan baskıcı, ayrıcalıklı ve özgürlükçü ceza hukukları hakkında sokağa çıkıp vatandaşlara soru yöneltip bunları kayıt altına alarak sınıf ortamında izleyiniz. Ayrıca Ceza hukukunun işleyişi konusunda yetkili kişilerle görüşmeler yapıp sunum hazırlayabilirsiniz.

KONTROL LİSTESİ

Bu modül kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri Evet, kazanamadığınız becerileri Hayır kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Ceza kavramı hayatımızda niçin var olmuştur, bunu hiç sorguladınız mı?		
2. Suça iten sebeplerden hangisi en etkindir, araştırdınız mı?		
3. Araştırmayı yaptıysanız etkili olan sebebe örnekler bulabildiniz mi?		
4. Suça meyilli bir toplum olmaktan nasıl davranırsak kurtuluruz, bunun tartışmasını yaptınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise bir sonraki bireysel öğrenme materyaline geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ 1'İN CEVAP ANAHTARI

1	D
2	A
3	E
4	D
5	E
6	A
7	C
8	C
9	A
10	E

ÖĞRENME FAALİYETİ 2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	A
2	E
3	C
4	B

MODÜL DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI

1	B
2	E
3	E
4	E
5	E
6	C
7	Takdir yetkisi
8	Bileşik suç
9	Kıyas
10	24 yıl
11	20 yıl
12	Zarar suçu

KAYNAKÇA

- 1982 T.C. Anayasası
- Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun
- Ceza Muhakemesi Kanunu
- Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun
- <http://www.adalet.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 28.01.2016 -14:45)
- <http://www.cte.adalet.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 28.01.2016 -14:52)
- <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 29.01.2016- 10:05)
- www.megep.meb.gov.tr (Erişim Tarihi:29.01.2016 -14:45)
- <http://www.adalet.gov.tr/eğitim>(Erişim Tarihi:29.01.2016 14:45)